

Hälsning

FRÅN FÖRSAMLINGSFAKULTETEN • 2/2021

**Tidlös bekännelse
– tidsenliga medier**

Tidlös bekännelse – tidsenliga medier

Av Jakob Appell, redaktör för *Hälsning*.

**Som tidlös
bekännelse
av Guds
eviga
sanning är
bekännelsen
fortfarande
aktuell,
också för
en nutida
svensk
kyrkokamp.**

I 8 april i år uppmärksammades att det var 500 år sedan Martin Luther avlade sin bekännelse inför kejsaren i Worms 1521. Med hot om förblivande påvlig exkommunicering och att hamna i rikets akt (fredlöshet) vidhöll Luther det omöjliga i att gå emot ett samvete som bundits av Guds ord. Det var inte förnuftigare eller tryggare att vinna kejsarens eller påvens gillande. ”Här står jag och kan inte annat. Gud hjälpe mig, amen.”

Bakgrunden var att Luther ställts inför ett antal böcker med frågan om han författat dem och om han tog tillbaka heresierna som fanns i dem. I sitt försvar anförde Luther att det fanns sanningar i böckerna som även hans fiender kunde hålla med om. Luther sa också att de missbruk och det undertryckande av sanning som var förhärskande i kyrkan, och som togs upp i vissa av hans böcker, skulle få fortgå obehindrat om han tog tillbaka vad han skrivit. Han kunde medge att tonläget emellanåt varit för bryskt, särskilt mot namngivna individer, men att han i sak inte kunde ta tillbaka vad han författat.

Böckerna finns att läsa ännu idag. Är de sanna? Binder Skriften oss *fortfarande* vid dessa ord? Skulle det vara förnuftigare och tryggare att bekänna innehållet i dem än att hamna i onåd hos såväl kyrklig som världslig makt? Under året har inte minst skriften *Om en kristen människas frihet* lyfts fram på FFG. Böcker som förmedlar *tidlös* (gudomlig) sanning är ovärderliga eftersom de blir ett värn mot all förljugenhet och undertryckande av sanningen. Fritt utrymme för sanning kan aldrig tas för givet, utan måste i varje generation värnas, ibland med livet som insats.

I detta nummer av *Hälsning* presenteras en ny bok från Församlingsfakulteten: *Bethelbekännelsen*

från 1933. Dietrich Bonhoeffer, Herman Sasse och en del andra gjorde ett lutherskt försök till bekännelse under nazitidens kyrkokamp i Tyskland. Sanning måste värnas inte bara i världen i allmänhet utan också – och kanske framför allt – i kyrkan. Om sanning inte ens kan fredas i Guds hus har ”lögnens fader” skördat stora framgångar. *Bethelbekännelsen* hade ingen yttre framgång i den dåtida tyska kyrkokampen, men som tidlös bekännelse av Guds eviga sanning är bekännelsen fortfarande aktuell, också för en nutida svensk kyrkokamp.

I detta sammanhang har böckernas värde inte upphört, även om böcker inte blir lästa i samma utsträckning som förr. Det kan man beklaga. Eller så kan man paketera om böckernas innehåll, de tidlösa sanningarna, till de medier som når fram till människors hjärtan och tankar, där striden om sanningen till slut måste föras med oss var och en. Om det inte längre finns lika många *läsare*, så har FFG:s satsning på digitala medier visat att finns gott om *lyssnare* och *tittare*!

Luthers bekännelse i Worms handlade till slut om *en kristen människas frihet*. Samvetet är bundet av Guds ord, men inte på ett sådant sätt att Luther (eller någon annan) skulle kunna ha levt upp till Guds ord och så ha ett rent samvete. Inte förrän samma Guds ord fått tala evangeliets sanning till samvetet blir det fritt, och – skulle vi kunna tillägga – *frimodigt*, till att också bekänna Guds ords sanning. Inte av rädsla för att bli ertappad med att ha gått emot Guds ord och samvetet självt. Vem kan då bestå? Och vem kan då bekänna? Utan av glädje över Guds ords *frikännande* av syndare med mycket ont på sitt samvete. Kort sagt: en kristen människas frihet, värd att bekänna, skriva om, förmedla, också till en ny generation av bekännare av samma tidlösa sanning.

Hälsning ges ut av

Församlingsfakulteten
Ekmansgatan 3
411 32 Göteborg

Tel: 031-778 35 40

E-post: info@ffg.se

Hemsida: www.ffg.se

Ansvarig utgivare:

Torbjörn Johansson

Redaktion:

Jakob Appell (red.)

Marie Persson (red.sekr.)

Grafisk formgivning:

Design för Livet, Lund

Var gärna med och stöd arbetet på Församlingsfakulteten! Du kan göra det på något av följande sätt:

PlusGiro: 6 40 60-7

BankGiro: 622-5387

Swish: 123 100 84 57

Dyrbarast av allt: Frid med Gud

Av Torbjörn Johansson, rektor.

”Frid vare med er.” Med dessa ord hälsar Jesus sina lärjungar efter uppståndelsen. Vi möter orden inte mindre än tre gånger i Johannesevangeliets 20:e kapitel och en gång i Lukasevangeliet, och i samtliga fall är det hans hälsning *efter* uppståndelsen. Ordet frid/fred (grek. *eirene*, heb. *shalom*) utgör en förbindelse mellan Jesu död och hans uppståndelse. När han hälsar dem ”Frid vare med er” så bär dessa ord med sig frukten av hans lidande och död. Det är därför få ord som är laddade med innehåll som denna hälsning. De bär med sig det dyrbaraste som finns i denna värld.

Vi ska nu se hur Jesus fortsätter att tala till lärjungarna, efter hälsningen: ”Om ni förlåter någon hans synder så är de förlåtna och om ni binder någon i hans synder så är han bunden.” Den frid som kommer av Jesu död och uppståndelse hör samman med *syndernas förlåtelse*. Detta samband uttrycks i Jes 53: ”Han var genomborrad för våra överträdelsers skull, slagen för våra missgärningars skull. Straffet var lagt på honom för att vi skulle få *frid*” (v. 5). Jesus har i långfredagens mörker burit alla människors alla synder. Han har tagit på sig straffet och betalt priset. Allt är fullbordat. Därför har orden ”Frid vare med er” tackning trots att de riktas till syndare. Jesus hade ju kunnat möta lärjungarna med helt andra ord, eftersom de alla hade svikit honom i nödens stund. Men han möter dem inte med lagens stränga ord utan med evangeliums glada hälsning.

Sambandet mellan frid och syndernas förlåtelse gör att en röd tråd i Bibeln blir tydlig. I paradiset rådde frid, *shalom*. Allt var som det skulle och Gud såg att det var mycket gott. Men det som bröt friden var människans synd. Otron och överträdelsen av Guds bud blev den port genom vilket allt annat ont kom in i världen. Människans ondska, sjukdomar, död och förgängelse, blev följderna. Paulus sammanfattar det så: ”Syndens lön är döden” (Rom 6:23). Men det stannar inte där utan han fortsätter: ”Men Guds gåva är evigt liv i Kristus Jesus, vår Herre.” Jesu verk kan vi också summera med hjälp av sambandet frid – synder-

nas förlåtelse. När han är född sjunger änglarna: ”Ära vare Gud i höjden och *frid* på jorden.” Det är denna frid som är vunnen när han på korset säger ”Det är fullbordat”.

Att denna frid är vunnen av Kristus och att den får tas emot för intet, är innehållet i det evangelium som apostlarna betrodde med. De fick också den utrustning som behövdes: Jesus andades på dem och sade ”Tag emot helig Ande”.

Jesu död och uppståndelse hör direkt samman med den *rättfärdiggörelse* som sker genom tron på Jesus. Kapitelindelningen gör att vi lätt missar sammanhanget i övergången mellan kap. 4 och 5 i Romarbrevet: ”Han [Kristus] som utlämnades för våra synders skull och uppväcktes för vår rättfärdiggörelses skull. Då vi alltså har förklarats rättfärdiga av tro, har vi frid med Gud genom vår Herre Jesus Kristus” (Rom 4:25f). Jesu död och uppståndelse har alltså sin fortsättning i den enskildes rättfärdiggörelse. I linje med detta kan Luther i en disputation år 1543 formulera tesen: ”Hans uppståndelse från de döda är vår rättfärdiggörelse genom tron allena.”

Paulus långa genomgång av rättfärdiggörelsen i Romarbrevets fyra första kapitel mynnar som vi såg ut i detta, att vi har *frid med Gud* genom tron på vår Herre Jesus Kristus (Rom 5:1). Detta är evangelium, detta är kyrkans dyrbara skatt.

Utifrån vad vi här har sett, har vi anledning att noga lägga märke till Paulus hälsningsord till församlingarna: ”Nåd och frid.” Det är ingen tom fras utan den frid som Jesus har vunnit en gång för alla räcks här vidare till judar och hedningar. Friden hör samman med nåden, eftersom det helt beror på Guds godhet och nåd att den kan komma oss till del. Utan nåd, ingen frid. Friden har sin grund i det som Gud har gjort i Kristus för vår skull. Därför är det en frid som håller i liv och död.

Nåd och frid, kära vänner till Församlingsfakulteten, önskar Torbjörn Johansson

Den frid som kommer av Jesu död och uppståndelse hör samman med syndernas förlåtelse.

Fri från oro

Fördjupning av Fredrik Brosché, lärare i själavård på FFG.

Under läsåret 2020-2021 uppmärksammar FFG på en rad olika sätt att det är 500 år sedan Martin Luther gav ut klassikern "Om en kristen människas frihet". Fördjupningsdelen i Hälsning belyser den kristna frihetstanken utifrån teologins olika discipliner. I detta nummer blir det från själavårdens bord då Fredrik Brosché, lärare i själavård på FFG, lyfter fram vad som gjorde Martin Luther orolig (och andra med honom) och fri från oro.

"Du har skapat oss till dig, och vårt hjärta är oroligt, tills det finner vila i dig."

Just de orden var skrivna längst fram i Björlanda kyrka på Hisingen över altaret där vi möter Herren. Jag läste dem ofta då jag under en tid firade gudstjänst där. Citatet är från världens mest kända självbiografi, *Bekännelser* (år 397) av kyrkofadern Augustinus (354–430). Det står redan på första sidan i boken och visar därmed hur viktigt det är. Han som senare får ärenamnet *doctor gratiae* anspelar på Jesu ord: "Kom till mig, alla ni som arbetar och är tyngda av bördor, så ska jag ge er vila. Ta på er mitt ok och lär av mig, för jag är mild och ödmjuk i hjärtat. Då ska ni finna ro (*requiem*) för era själar"; (Matt 11:28f.) Hos Augustinus återkommer samma latinska stam *quie-* två gånger: "*inquietum est cor nostrum donec requiescat in te*".

Augustinus oro

När Augustinus är en ung man, upplever han att hans hjärta är "oroligt". Han har ingen frid. Då börjar han läsa *juridik* för att bli advokat som sin pappa. Han märker dock att studierna inte stillar hans oro. Han känner sig fortfarande som en osalig ande. Därför vänder han sig till *filosofin* och söker intensivt i den dåtida filosofin. Han studerar epikuréer som tyckte att livets mening är att njuta. Augustinus prioriterar därför njutningar med kvinnor och sex. Han sammanbor med en kvinna i tolv år. Han läser även stoikernas skrifter

och försöker distansera sig från känslor och uppriordhet. Manikeismen verkar bättre, säger han sedan. Hans hjärta känner emellertid rotlösheten lika starkt som förut.

Slutligen möter Augustinus *kristendomen*. Först försöker han plocka russinerna i kakan och så kombinera filosofin och tron. Men då får han höra biskop Ambrosius i Milano predika. Intrycken av honom blir livsavgörande. Augustinus börjar förstå att Gud har skapat honom och kallat honom till vila i Gud. Han granskar den mycket omfattande antika utbildning han fått och behåller de tankar som stämmer med hans nya kristna bekännelse.

Under lång tid därefter är det svåraste för Augustinus att avstå det sexuella och bryta med sin älskarinna. Vid ett berömt tillfälle befinner han sig i en trädgård och hör en barnaröst säga: *Tag och läs!* Han slår upp Bibeln på måfå och får upp orden: "Låt oss föra en hövisk vandel såsom om dagen, icke med vilt leverne och dryckenskap, icke i otukt och lösaktighet, icke i kiv och avund. Ikläd er Herren Jesus Kristus, och ha inte omsorg om köttet, att onda begärelser därav uppväckas." (Rom 13:13f.) De orden går som en pil in i hans hjärta. *Gud* talar till honom. Han genomblixtras av sanningen! Ser livet på nytt sätt: Nu vill jag sluta hoppas bli fri genom egen viljestyrka. Jag längtar efter att söka *min Skapare och Herre* i stället för att jaga karriär och status i samhället. Här får hans oroliga hjärta "den frid som vi alla begära" (Einar Billing). Med friden upplever han också en *kristen människas frihet*.

Luthers oro

Låt oss ta ett stort steg framåt i kyrkohistorien! Den unge Luthers livsproblem ligger också i att hans ”hjärta är oroligt”. Därför bestämmer han sig för att, som *Augustinus*, söka *Gud* på allvar för att bli fri. Han väljer att gå in i den stränga klosterorden som särskilt bevarade traditionen från Augustinus – augustinereremiterna. Här läser han kyrkofaderns *Bekännelser* och många andra augustinska skrifter. Senare bekänner han att han näst Bibeln inte lärt sig så mycket av någon kristen teolog som av *doctor gratiae*.

Men klostret blir för broder Martin som att komma ur askan i elden. Nu rannsakar han än mer sitt samvete, upptäcker djupare synder och drabbas av insikten att också han omedvetet varit egenrättfärdig och räknat sig bland ”de som inbillar sig uppfylla lagen genom rena och hyfsade laggärningar – såsom det ju gives borgerliga och mänskliga dygder – må på förhand ta för givet, att de ska bli frälsta” (67).

Han begriper då detta: Jag ”vet, hur bristfällig jag är” eftersom jag grundligt insett det ”genom de mångskiftande frestelser (*tentationibus*), som jagat mig” (51). Observera detta! Vi glömmen nämligen ofta att den *nödvändiga* bakgrunden för att förstå skriften *Om en kristen människas frihet* är en gnagande syndaoro, många anfäktelser och radikal självkänedom!

Nutidsmänniskans oro

Det existentiella problemet för många idag är att försöken att bygga upp en trygg självkänsla känns ”som att skulptera i dimma” (Sivar Arnér). Att identiteten blivit alltmer vacklande i vårt moderna samhälle beror på att många *pendlar* mellan frihet och beroende, mellan gränslöshet och begränsning, mellan allmakt och vanmakt, mellan tillfällighet och varaktighet, mellan vila och kamp. När den självbild jag mödosamt skrapat ihop, plötsligt igen virvlar bort som torra löv i vinden, fylls jag av obehag, oro, rädsla, rastlöshet och diffus ångest.

Här känner nutidsmänniskan igen sig i Augustinus utsaga att ”mitt hjärta är oroligt”. Utmaningen för oss är att i förkunnelse och undervisning sätta ord på oron och förtydliga att det inte bara är en känsla utan *Gud* som söker dig just i din oro.

Det är bra att du känner ofrid! För ofriden är egentligen förutsättningen för friden och friheten. Kristus vill ge dig vila! Hör på honom i oro och

bekymmer! Hör att han sonat allt du brutit och segrat över orons alla makter! Tron är då den kontrastupplevelse och mening, som uppstår genom skillnaden mellan oro och frid, vilken gör dig *viss* om att Kristus är *din* frid. (Ef 2:14)

Fri från oro för att Kristus stigit ner i min och allas oro (”gåvan”)

För både Augustinus och Luther öppnar Kristi inkarnation, försoning och uppståndelse fängelseporten och öppnar den kristna frihet som är paradiset redan nu på jorden. Kristus är först Guds stora oförskyllda *gåva* att lita på för alla kristna, sedan ska han vara vårt *föredöme*, lär Augustinus. Kristus som ”gåva och exempel”: Reformatorn övertar och använder ofta dessa två viktiga begrepp från kyrkofadern.

För att förstå hela det *första* huvudavsnittet i Luthers frihetstraktat (57–78) måste vi ha i minne att det handlar om att endast *Kristusgåvan* gör den kristne till ”den friaste av alla människor” (56).

Kristus som gåva betyder att Gud stiger ner, blir människa för att lyfta upp människan. Jesus som har all makt i himmelen och på jorden kunde komma med legioner änglar, med glödande vrede och fruktansvärda straff över all världens synd och bortvändhet. Han är ”herre över herrar alla” (Sv Ps 581:1). Men Gud väljer en helt annan strategi. Den Allsmäktige kommer på ett fullständigt oväntat sätt. Som ett litet barn i julnattens mörker. En som inte hotar. En som inte tvingar. En som bara litar på sanningens och kärlekens makt att vinna vårt hjärta. ”För att du inte tog det gudomliga vet vi vem Gud är.”

Då den *förste* Adam provas av själafienden faller han. Djävulen frestar sedan den *andre* Adam att göra detsamma. Han för upp Jesus på ett högt berg och visar honom ”alla riken i världen”. Då är det läge att komma med ett attraktivt förslag, en frestelse: ”Jag skall ge dig all denna makt och härlighet”, om du faller ner och tillber mig! Men Jesus motstår frestelsen och vrider rätt det som Adam vred fel.

Jag är mitt ibland er som er tjänare

Det finns bara en Tjänare. Sista kvällen tar Kristus av sig sin mantel och utför slavjobbet att tvätta lärjungarnas fötter. I Getsemane och på Golgata uppfyller han Jesajaprofetiorna om ”Herrens *lidande* tjänare”. Han axlar hela vår skuldbörda och dör vår död. Bara offret kan nämligen skapa något radikalt nytt i världshistorien och i våra liv. Tecknet på hans

Det andliga behöver inte göra dig opraktisk eller världsfrånvärd. Tvärtom! Kristusgåvan befriar dig från inplastningen och gör dig levande på nytt.

seger över allt ont är att han blev ”uppväckt för vår rättfärdiggörelses skull” (Rom 4:25).

Du kan känna dig ensam och övergiven, avskuren från all gemenskap. Du kan tänka att ingen bryr sig om dig i hela världen. Men en bär dig på sitt hjärta. En blick följer dig. Det är den uppståndne som sitter vid Guds högra sida. Det är din överstepräst som säger: Jag ber för dig!

Som en tjänare har Gud stigit ner för att lyfta upp oss (Luk 22:27). Så kan jag få vila. Här börjar din frihet i Kristus som är den enda verkliga friheten. Friheten är given – redan innan vi har lagt två strån i kors. Friheten finns som en andlig verklighet genom dopet och tron. Friheten blir min då jag får del av Kristi kropp och blod på knä i kommunionen.

Tron förenar dig med Ordet som är den uppståndne och levande Kristus

Hela hemligheten med den fantastiska andliga frihet Luther talar om ligger i att Ordet är Kristus och att förening med Ordet är en union med Kristus. Vi kan om Kristus och själen säga som Paulus (Ef 5:31f.) utifrån I Mos 2:24: ”de två ska bli ett kött”. Ty Kristus och församlingen, Kristus och själen – båda paren ska vi enligt reformatorn ta på fullaste allvar som en mystisk enhet i kraft av apostlaordets sanning (68).

Det gäller att tro på denna enhet! Tro vad som enligt Guds ord är lovat åt tron själv som dess osynliga besittning! Gud har nämligen knutit allt till trons mottagande av Kristusgåvan. ”Alltså skänker Guds löften, vad Guds bud fordrar, och de uppfyller, vad lagen bjuder”, understryker Luther (64).

Du befrias till att vara den du skapats till!

Då du i tro genom Kristus återvänder till Gudsroten kan de falska illusionerna falla som fjäll från dina ögon. Du behöver inte längre förgudliga något som bara hör till den här världen. ”Förutom på Gud tror jag inte på så värst mycket!” (Birger Norman) Det andliga behöver inte göra dig opraktisk eller världsfrånvärd. Tvärtom! Kristusgåvan befriar dig från inplastningen och gör dig levande på nytt. Vi behöver dessa ”oförklarliga” andliga processer för att vara kreativa, friska, hoppfulla och hålla stånd mot destruktiv själviskhet. Skulle du drabbas av ondskan finns det alltid en mening att vaska fram genom Kristus hos Gud.

Kristus för ditt hjärta till tillhörighet och vila i Gud. Både Augustinus och Luther betonar att du genom tron blir den avbild du skapats till. Du är en pusselbit i Guds stora pussel. När du upptäcker det, hittar du din plats i tillvaron. Heligheten är på väg tillbaka. Allt fler unga och gamla ser idag ”det uppdykande tillfället” för kristen tro (Paul Vitz). Kan du bara hitta denna Kristusrot, kan det bli ro i sinnet, även om det stormar runt omkring dig, i kropp, relationer, arbete och en global pandemi.

Nu sträcker sig Kristi närvaro och makt längre än någon människa ens kan ana. Ända in i evigheten. Med oändlig nåd. Och förblivande ro och vila.

Fri till att stiga ner i medmänniskans oro (“exemplet”)

Sedan Augustinus mediterat över rikedomerna i Kristus som gåva övergår han till att betona Kristus som *exempel*.

Detsamma gör Luther i det *andra* huvudavsnittet i sin frihetstraktat (79–101). Här framställs Kristus som vårt föredöme. ”Ty den invärtes människan är likgestaltad med Gud och skapad till Guds avbild genom tron och är glad och förnöjd för Kristi skull, i vilken så stora förmåner finnas samlade för hennes räkning, varför ock hela hennes diktan och traktan går ut på detta enda att *med glädje och utan anspråk på lön tjäna Gud i fri kärlek*” (80).

Med rättfärdiggörelsen i ryggen ska vi höra och ta till oss förmaningarna till Kristusefterföljelse. På denna punkt kritiserar vi för att göra nåden ”billig”. Det ligger tyvärr något i detta! Alltför ofta blir det varken tid eller plats för dem, fastän vi väl vet att förmaningarna är en viktig del i nytestamentlig predikan och undervisning!

Gör som Gud och bli människa! Eftersom Gud stiger ner genom inkarnationen, försoningen och uppståndelsen för att lyfta upp dig, kan du inte annat än att stiga ner för att lyfta upp din nästa. ”Med er är det annorlunda: den störste bland er skall vara som den yngste, och den som är ledare skall vara som tjänaren.” (Luk 22:26)

Då du genom dopet och tron är förenad med Honom är du också förenad med alla som genom dopet och tron tillhör Herren. I honom rivs fördomarnas murar och rädsans förskansningar. Jag hittar mina bröder och systrar. Då kan du se och sjunga: ”Jag har en uppgift att fylla. Kristus har bruk för mig.” (Sv Ps 646)

För att tjäna

Vi har haft en pigdebatt i Sverige. Att tjäna är förnedrande, orättvist och ojämnt! Det hör inte hemma i ett modernt demokratiskt samhälle! Äkta ödmjukhet visar sig dock i att man inte intar en försvarsattityd vid konfrontationer med andra, därför att man antingen har något att bevisa eller något att försvara. Man är bara villig att lyssna helt. Äkta ödmjukhet visar sig också i att man anser varje människa värd att lyssna på, att man snarare vill förstå än fördöma, att man lever sig in i andras upplevelse av världen, lever sig in i deras sår och strider.

Fri från självskhetens knutna jag till att tjäna! Det är också en ofrånkomlig del av friheten. Fri från all oro genom överlåtelsen till Kristus – fri till att bli *a caring personality*.

Över ingången till diakonianstalten Samariterhemmet i Uppsala står orden ”För att tjäna”. Men alla kristna skulle vara diakoner med Den Store Diakonen Kristus som föredöme. Den som är för stor för att vara allas tjänare är för liten för Guds rike! Störst är den som tjänar mest.

Förbön är att stiga ner i nästans oro

Många har fäst sig vid Einar Billings ord i inledningen till *En liten bönbok* i Psalmboken 1937: ”Förbönen är en gåva, given åt alla som beder och särskilt åt dem som gärna vill bedja men har svårt att kunna det. Det är som i samma stund som vi uppriktigt beder för en annan, hela de heligas gemenskap började bedja för oss. / - - / De heligas gemenskap i vilken förbönen råder vet att dödsrikets portar ej skall bli henne övermäktiga.”

Detta är verklig frihet då jag är både fri från oro och fri till att tjäna.

Risken är att man kallar dig för idiot

Författaren *Fjodor Dostojevskij* har skrivit romanen *Idioten*. I den skildrar han ett samhälle som är besatt av tankar på pengar, sex och makt. Det liknar vårt. Sedan berättar författaren om huvudpersonen *furst Myshkin*. Han är av hög börd: Furste! Idel ädel adel!

Men han har inget penningbegär alls, jagar inga sexuella erövringar eller maktpositioner. ”Han frågade ej efter prakt och rikedom, ej ens efter människors uppskattning utan endast efter sanningen”, skriver *Dostojevskij*. Han uppför sig så annorlunda att folk inte vet vad de skall tänka om honom. Eftersom han inte drivs av människors vanliga själviska motiv, drar folk slutsatsen, att han är en idiot. Därav romanens titel.

Läsaren börjar dock rikta frågan till sig själv: Vem är egentligen idiot? Är den verkliga dåren jag och de som styrs av girighet, sexuella begär och maktlystnad?

Bara detta är till slut att leva ett autentiskt liv

Leva ”genom *tron i Gud* och *genom kärleken i nästan*” – så sammanfattar Luther skriften om vår underbara frihet (101). Här kan den kristna människan verkligen instämma i biskop Tomas gamla frihetssång: ”Frihet är det bästa ting, som sökas kan all världen kring.”

Citaten i artikeln är hämtade från Martin Luther, *En kristen människas frihet*, (1520) svensk översättning av den latinska texten, gjord av Gustaf Norrman, 1917.

Teologi i text

Guds ord behöver alltid vara i svang i olika former, muntligt och skriftligt. På FFG tar teologin form när den Heliga Skrift utläggs i undervisning och predikan, liksom i de texter som växer fram på detta sätt. Genom åren har det bildats tre olika bokserier:

1. Den akademiska skriftserien 2. Texter och studier 3. Småskriftsserien.

Nedan följer senaste nytt i denna del av FFG:s verksamhet.

NY BOK! *Bethelbekännelsen 1933*

Under den tyska kyrkokampen samlades en grupp teologer, bl.a. Dietrich Bonhoeffer och Hermann Sasse, för att skriva en ny bekännelse. Denna skulle användas i motståndet mot nationalsocialismen och ta upp aktuella frågor. Förutom den kristna teologins klassiska ämnen tar bekännelsen därför också upp t.ex. rasfrågan, behandlingen av judar och den totalitära statens anspråk.

För första gången görs nu denna viktiga text tillgänglig på svenska. Till bekännelsen har skrivits en utförlig historisk inledning och en teologisk kommentar.

FÖRFATTARE: Dietrich Bonhoeffer, Hermann Sasse, m.fl. i översättning av Simon O Pettersson, samt inledning med kommentar av Torbjörn Johansson.

ANTAL SIDOR: 100

FÖRLAG: Församlingsförlaget i samarbete med FFG (ingår som bok nr 15 i FFG:s akademiska skriftserie).

UTGIVNINGÅR: 2021

PRIS: 185 kr (kan beställas från bl.a. Din Bok, www.din-bok.se)

"Bethelbekännelsen är [...] ett glänsande, skarpt och imponerande vittnesbörd om vad teologiskt arbete under sommaren 1933 ännu kunde förmå."

Klaus Scholder i
Kyrkorna under Tredje riket

"Årets kanske mest väsentliga bok."

Dag Sandahl på
bloggen *Dagsländor*
(kyrkligsamling.se)

"Bethelbekännelsens betydelse är att den visar hur seriöst och klarsynt teologer kunde arbeta, också mitt i den oerhörda entusiasm som omgav Adolf Hitler 1933. Deras försök till en samlande bekännelse, som kunde ställa Deutsche Christen inför ett avgörande, misslyckades. Men Hermann Sasse och Dietrich Bonhoeffer har ett förblivande budskap. Det har något att säga också till oss."

Christian Braw i *Kyrka & Folk* 16/2021

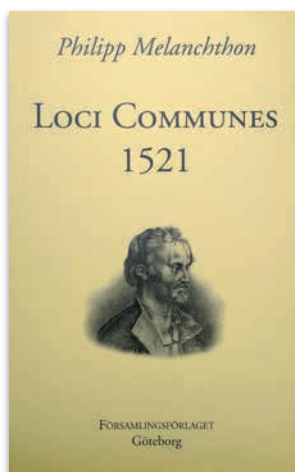

Loci Communes 1521 till jubileumspris!

Församlingsfakulteten gav 1997 ut en nyöversättning av Philipp Melanchthons klassiker *Loci Communes* från 1521, den första boken i Församlingsfakultetens akademiska skriftserie. Boken kostar 70 kr men erbjuds under 2021 till jubileumspris 30 kr (2 för 50 kr). Boken kan köpas/hämtas på FFG, alternativt beställas (porto tillkommer).

Som blott 24-åring skrev professorn i grekiska vid Wittenbergs universitet, Philipp Melanchthon (1497–1560), boken *Loci Communes*. De grundsatser han framförde var i hans samtid helt revolutionerande och blev avgörande för reformationens fortsatta verk. Författaren känner vi kanske bäst som Martin Luthers nära medarbetare och genom hans senare och mycket spridda verk *Den Augsburgska bekännelsen* och dess apologi.

”Den som är okunnig om syndens kraft, om lagen, om nåden, förstår jag inte hur jag skulle kunna kalla kristen. Ty just utifrån dessa lär man känna Kristus, emedan detta

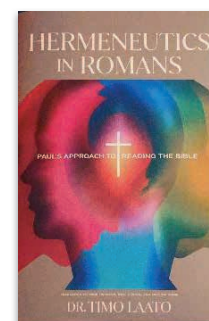
är att känna Kristus, att känna till hans välgärningar ... Detta är då till syvende och sist den kristna kunskapen, att veta vad lagen kräver, var man skall begära kraft att fullgöra lagen och var man skall begära nåd för synden, hur man skall uppresa själen som vacklar mot djävul, kött och värld och hur man ska trösta ett bedrövat samvete.”

Så beskriver Melanchthon själv syftet med *Loci 1521*, alltså att ge en förklaring till de kristna huvudbegreppen och därmed en introduktion till studiet av Skriften. Melanchthon vill hjälpa läsaren att studera Bibeln med en klar blick för dess inre sammanhang i de frågor som gäller lag och evangelium, synd och frälsning, skuld och rättfärdiggörelse. Kravet på en klar begreppskunskap förbinds samtidigt med ett starkt betonande av att det är fråga om en hjärtats religion och en förnyelse genom Anden.

I avsnitt 98 i FFG-podden introduceras boken av Torbjörn Johansson.

Romarbrevets hermeneutik nu på engelska!

Timo Laatos bok (nr 7 i FFG:s akademiska skriftserie) har översatts till engelska, *Hermeneutics in Romans. Paul's approach to reading the Bible*. Bror Erickson, Weslie Odom och Kristina Odom har gjort översättningen. Boken finns utgiven på 1517 Publishing House.

Finna Gud, finna sig själv av Fredrik Brosché

Recension av Mattias Lindström, Örkelljunga, småskrift nr 10 från Församlingsfakulteten.

Luthersk teologi betonar ofta det objektiva, det som finns utanför människan – Kristi död på korset, Guds ord, dopet, nattvarden. Känsloernas roll tonas ner och även förnuftets. Det är vad Gud har gjort utanför människan som frälser, heter det. Men betyder det att enligt luthersk teologi händer inget i människans inre?

Knappast, menar prästen och själavårdaren Fredrik Brosché, som i Församlingsfakultetens skrift ”Finna Gud,

finna sig själv” beskriver hur en sökande människa finner Gud. Till detta använder författaren främst reformatorn Martin Luthers andliga insikter, men texten står också i dialog med andra filosofer och psykologer.

Var börjar Guds verk i människan? Det tar sin utgångspunkt i hennes längtan efter gemenskap, i oron, menar Brosché. Genom människans brist öppnas hennes ögon för Guds kallelse. Vad ska då en så-

dan sökande människa göra, frågar han och svarar: hon ska be! Han fortsätter: "Bön utgör trons andning. Därför är det viktigaste målet för kyrkans barn- och ungdomsarbete att göra de unga till bedjare."

För mig var det något överraskande att uppmaningen till bön sattes före uppmaningen till skriftstudier. Brosché uppmaning kommer som en följd av Luthers treklang – *bön, bibelmeditation, anfäktelse*. "Genom bönen öppnas hjärtats samtal med Gud. Genom bibelmeditation där man 'nuggar' det muntliga talet och det bokstavliga ordet" fördjupas Andens verk i den troende människan. Och slutligen når hon då anfäktelsen, där hennes tidigare tro på sig själv raseras. Det sker när hon dels drabbas av yttre anfäktelser – "kränkningar, sjukdom, handikapp, förluster ..." men också genom att människan vinner insikt om sin synd. Första delen avslutas med att Brosché påpekar att Luther föregriper "insikten i modern psykoanalys, att bristen är din största tillgång".

Skriftens andra del handlar om att den som finner Gud också finner sig själv. Hur gör hon då det? Jo, genom att efterforska vad Skriften säger kommer människan att

se upp till Gud med bön om hjälp. Och Guds hjälp ges i evangeliet. Brosché framhåller hur Luther gång på gång använder bilden av kopparormen: såsom de döende israeliterna såg upp till kopparormen och fick livet åter, kan syndarna se upp till Kristus i evangeliet och få liv igen! Här skänks den sanna trösten. När du anfäktas ska du veta att Kristus är före dig i anfäktelsen, han är med dig i anfäktelsen, och i din anfäktelse får du vara i honom.

Själv uppskattade jag främst bokens första del om börens betydelse, den förnyade mitt sätt att se på bön. Bokens andra förtjänst menar jag är dialogen med filosofer och psykologer – dialogen mellan teologi och andra discipliner hjälper oss att se att verkligheten hänger ihop. Bokens svaghet är att den är något "citattung": citaten är talrika vilket stöder argumentationskraften, men samtidigt gör den texten lite mer tungläst. Ett annat minus är den onödigt flitiga och stundtals inkonsekventa användningen av kursiverad stil, det stör läsningen något.

Sammantaget ger småskriften en god beskrivning av sökarens förvandling till "finnare" – den som finner Kristus finner också livet, och därmed sig själv.

Lagisk, laglös, fri? av Torbjörn Johansson

Recension av Magnus Magnusson, Skene, småskrift nr 11 från Församlingsfakulteten.

Församlingsfakulteten fortsätter att genom sin småskriftserie komprimera Luthersk teologi till korta lättlästa och innehållsrika häften. Torbjörn Johanssons senaste bidrag "Lagisk, laglös, fri?" är inget undantag. Johansson börjar först med att definiera begreppet "Guds lag" som ju är ett brett begrepp i Skriften där kontexten är viktig för hur det brukas. Johansson utgår från Lilla Katekesen och de diskussioner som föregick författandet av den. Frågan ställdes på sin spets gällande bildförbudet som t.ex. Karlstadt kritiserade Luther för att inte ha med. Här kan läsaren direkt få en breddad förståelse och insikt om hur Luther resonerat gällande bildförbudet, samt skillnaden på den konservativa reformationen, och den mer radikala. De reformerta kom ju sedan att följa Karlstadts linje med bildförbud. För Luther är bildförbudet främst ett förbud mot avgudereri. De tio orden (buden) ska ju enligt god luthersk förståelse alltid belysas och tolkas utifrån det första budet, "Du ska inga andra gudar ha vid sidan av mig". Gällande ordningen av

dem (som kan variera) följer Luther den medeltida traditionen där de tio orden fungerat som biktspegel.

Avgörande för Luther var också hans inställning att en kristen människa är fri från Mose lag, som är given som en nationell lag till Israel. Då inställer sig ju frågan, vad gäller då? Jo, den naturliga lagen, nedlagt i varje människa, då hon är en Guds skapelse (Rom 2:15). Den sammanfattas i det dubbla kärleksbudet och utifrån denna är en kristen förpliktad

att följa de bud i Mose lag som ger uttryck för denna naturliga lag, alltid i ljuset av Kristus och Nya Testamentet. När så denna viktiga grund är lagd så belyses Guds lag på ett klassiskt och gott sätt. Alla tre lagens bruk berörs. För både den väl insatte och för den läsare som inte vet så mycket om kristen tro, är mötet med Gud i lag och evangelium av avgörande betydelse för evigheten. Pedagogiskt går Johansson igenom Herrens helighet och rättfärdighet, och hans kärlek och barmhärtighet. Kampen mellan den gamle Adam och den nye i en människas hjärta, men också

den frälsande och befriande glädjen i att vara fri och ha sin identitet i vad Jesus Kristus har gjort för oss och vilka vi är i Kristus. Inte under lagens krossande tyngd, utan i Kristus. ”I tron på Jesus Kristus kan en människa verkligen glädja sig över lagen. Hon är fri från lagens fördömmelse men inte från dess goda vägledning. Hon ger lagen rätt. Den är rättfärdig och god. Den avslöjar hennes synd och

driver henne på nytt till bekännelse och förlåtelse. Den visar henne den goda väg som Gud vill att hon ska vandra. På detta sätt kan hon glädja sig över lagen och vandra på frihetens väg” (55).

Efter avslutad läsning ekar orden från Bo Giertz *Sten-
grunden*: ”Katrina, jag är en syndare, en stor syndare! Ja, Johannes det är du. Men Jesus är en ännu större Frälsare.”

DESSA OCH ÖVRIGA SMÅSKRIFTER KOSTAR 50 KR/ST (40 kr vid köp av minst 10 ex; ev. porto tillkommer) och kan beställas från FFG:s expedition (info@ffg.se, 031-778 35 40). Småskrifterna kan numera också beställas som ljudbok (ljud-CD eller nedladdningsbar fil). Tips: bli regelbunden gåvogivare och du får varje ny småskrift som ges ut framöver hemskickad till dig utan extra kostnad!

FFG välkomnar Jonatan Ådahl som ny lärare

Jonatans huvudämne är Gamla testamentets exegetik, och han kommer till hösten bl.a. att ge en kurs i hebreiska. Han kommer även att ha huvudansvaret för biblioteket, ett arbete som han redan har påbörjat.

Jonatan är inget nytt ansikte på FFG utan var student här under åren 2008–2011. Han fortsatte sedan med teologiska studier vid Åbo akademi och avlade där en magisterexamen 2014. Efter detta fortsatte han i Åbo där han blev antagen som doktorand i Gamla testamentets exegetik, och han håller nu på att avsluta avhandlingen.

I nästa nummer av *Hälsning* kommer en utförligare presentation och en intervju, men redan nu vill vi säga: Varmt välkommen, Jonatan!

Till er läsare och vänner till FFG vill vi vädja: inneslut Jonatan i era förböner, om välsignelse över honom och hans tjänst.

**FÖR FÖRSAMLINGSFAKULTETEN
TORBJÖRN JOHANSSON, REKTOR**

Gunnels Massage

Djupgående svensk klassisk massage.
Nu även med Medicinsk laser.

www.GunnelsMassage.se

Vill du annonsera här? Kontakta FFG:s expedition.

Begränsad eftersändning

Vid definitiv eftersändning återsänds tidningen med uppgift om nya adressen

Tidsenliga medier: *Församlingsfakulteten för alla!*

Nyligen skickades en katalog ut till understödjare med information om vilka resurser som erbjuds från Församlingsfakulteten för en bredare målgrupp, alltså inte bara teologistudenter och andra studerande. I katalogen omnämns:

- **PODCAST:** både *FFG-podden* (fredagar) och *Predikoverkstan* (måndagar), samt inom kort *Teologipodden* som samlar ihop tidigare inspelningar (bl.a. Youtube-föreläsningar som gjorts till ljudfiler).
- **YOUTUBE:** bl.a. senaste satsningen med *korset resp. uppståndelsen i centrum* (totalt 11 filmer).
- **SMÅSKRIFTER:** se recension av de senaste två småskrifterna i detta nummer av *Hälsning!*
- **LJUDBÖCKER:** flera småskrifter går att lyssna på som ljudbok, antingen på ljud-CD eller som ljudfil.
- **BÖCKER:** se information om senaste boken på sidan 8: *Bethelbekännelsen 1933*.

- **LJUDARKIV:** FFG förvaltar ett omfattande ljudarkiv med digitaliserade kassetinspelningar från förr samt ett stort antal kassetter som håller på att digitaliseras. Bland predikanterna och föredragshållarna återfinns t.ex. Bo Giertz, Per-Olof Sjögren, Gustaf Adolf Danell och Hugo Odeberg. En del av inspelningarna finns sökbara i bibliotekskatalogen på FFG:s hemsida, några har publicerats i FFG-podden.
- **BIBLIOTEKET:** FFG hyser ett kvalificerat teologiskt bibliotek, ca 20 000 volymer, med unik profil för ett svenskt teologiskt bibliotek. En personlig resurs för var och en som är intresserad av att nyttja biblioteket finns i vår bibliotekarie, Rune Mårtensson: bibliotek@ffg.se
- **SOCIALA MEDIER:** FFG finns på *Facebook* (facebook.com/forsamlingsfakulteten) och *Instagram* (instagram.com/forsamlingsfakulteten).

Sen ansökan till teologiska studier i höst?

I mån av plats på *Fjellhaug* är det fortfarande möjligt att ansöka om studieplats på FFG. Det gäller då *Teologiskt Basår, 1 år, hel- eller halvfart* (60 studiepoäng vid Fjellhaug Internationella Högskola i Oslo) och *Bachelor i Teologi & Mission, 3 år* (180 studiepoäng). Kontakta studiehandledare Jakob Appell, studiehandledare@ffg.se, 072-325 94 70.

Om någon fortfarande överväger studier men tvekar inför att flytta till Göteborg finns möjlighet att delta första året på distans genom att följa lektionerna digitalt (Meet/Zoom) vid schemalagd tid. I regel är schematiden för helstudsstudier måndag-torsdag kl. 9–12.

Mer information: www.ffg.se/utbildning

FÖRSAMLINGSFAKULTETEN FÖR ALLA

Var med och stöd arbetet med din gåva!

Bankgiro: 622-5387

Plusgiro: 64060-7

Swish: 123 100 84 57